

Heemkundige Kring Dr. Croquet - Walem

MAGAZINE 61 - Wilsonspek

Driemaandelijkse uitgave : april-mei-juni 2021

Colofon

Dit magazine is een uitgave van
vzw Heemkundige Kring
Dr. Croquet Walem

Maatschappelijke zetel:
Kloosterstraat 76
B-2800 Walem

www.heemkundewalem.be
info@heemkundewalem.be

U kan lid worden door
overschrijving van
12 euro op rekening nr.:
BE23 7512 0773 0691
dan krijgt u de volgende nummers
van ons tijdschrift in uw bus.

Redactie en medewerkers
van dit nummer:

Hugo Rom
Staf Daems
Dirk Verreth
Karel Caelen
Walter Marivoet
Lucas Van de Leur
Tom Van Buggenhout
Boudewijn Ceulemans

Foto voorpagina:

Woodrow Wilson (1856-1924)
was de 28ste president van de
Verenigde Staten. Kreeg in 1919
de Nobelprijs voor de Vrede.

Onze ereleden

Balzarini Jan-Delwiche J.	Michiels Frank
Bellon Bert-Loiselle Martine	Morrens Paul
Belmans Wilfried	Nauwelaers Eugeen
Bergé Jan	Nuyts Dirk
Bruynseels Marc	Peeters Katrien (Apotheek-Walem)
Caelen Karel - Lucas Van de Leur	Peeters Henri
Carpentier Christiane	Poot Jaak - Janssens Lea
Ceulemans Boudewijn	Rahier Rombaut
Coeckelbergh Willy	Ressler Alex
Daems Gustaaf	Ressler Willy
Daems Rik	Rom Hugo
De Belder Karel	Rymenams Frans
De Coster J. - Guyot Lalignant A.	Steensels Danny-Van Malderen Sabine
De Greve Frans	Vaes Karel
De Groef Gerard	Van Buggenhout Tom - Veys Ann
De Laet Pieter	Van de brul Dirk (Bouwwerken),
De Win-Van Reeth	Van Genechten Gaby
Dox-Vercammen	Van den Heuvel Inge (fotografie)
Duquene S.-Van Buggenhout C.	Van Look Juliette
Figeys Jos	Van Malderen Stefaan
Gebr. Peeters BVBA(Schrijnwerkerij)	Van Schoors Paul
Gijsemans Jan	Vandamme Ricardo
Gilon Els (Haarstudio Ellix)	Vander Kuylen Bart (Dierenarts)
Groep Gilon BVBA	Vansant Elza
Hendrickx Willy	Verbeeck Ludo
Honsia Clara	Vercammen Fons (AXA Bank)
Huysmans Florentina	Vergaelen Robert
Janssens Pieter	Verlinden Jan
Laurent Olivier	Voet Hans - Nuyts Magda
Dokter Liekens Jo	Wouters Gerald (Aannemer)
Maes Bob-Van Buggenhout Agnes	
Mariën Maria	
Marivoet Chantal	
Marivoet Herman	
Marivoet Martin	
Marivoet Walter - van Berckelaer Liz	
Merckx Eddy - Tanghe Annabel	

EDITORIAAL

En toen was het plots even terug

In de jaren die voorafgingen aan de herdenking in 2014, zijn wij met de kring allerlei opzoekingen gestart. Het verbaasde ons toen hoeveel informatie eigenlijk nieuw was voor ons. De hele episode aan het begin van de eerste wereldoorlog en de korte beperkte rol van Walem hierin, lijkt iets dat niet leeft in het collectieve geheugen van de Walemnaar. Mogelijk is dit te verklaren door het feit dat het hele dorp op de vlucht was en er dus weinig Walemse getuigen waren van het hele oorlogsgebeuren.

De opruim die na de gevechten plaats vond en waarbij zowel lichamen als materiaal werden geborgen en opgeruimd, is mogelijk iets wat velen liever vergaten te samen met de ellende van de oorlogsjaren. Die ellende wordt in dit tijdschrift concreet gemaakt aan de hand van de voedselsituatie in het dorp tijdens de oorlogsjaren. De rol van de Amerikaanse regering was niet onbelangrijk daarom kreeg de Amerikaanse president Wilson een prominente plaats op de voorpagina.

De opruim van de eerste maanden na 1914 werd doorgezet in de jaren 20. Op het fort werd schade hersteld en onherstelbare ruimtes werden afgesloten, ook werden er nog een aantal lichamen geborgen. In het dorp werden huizen hersteld of van de grond af heropgebouwd, en de landbouwgrond rond het fort werd terug in gebruik genomen. Waar de obussen in 1914 hadden inslagen en grote kuilen hadden achtergelaten, werd het oppervlak weer gelijk getrokken, zeker na jarenlang zaaien en maaien.

Het fort van Walem in 1914 met hier de schade van de inslag op de rechter caponnière.

Af en toe vind je nu ook nog loden bolletjes in de grond, afkomstig uit schrapnel granaten die hoog boven de grond ontploften en hun dodelijke en verminkende materiaal uitbraakten boven hoofden van de soldaten in de loopgraven. Eén gebied werd minder geruimd: de smalle strook rond het fort waar nu het wandelpad is. Deze toont nu nog de littekens van de bombardementen van 1914.

In Walem was het oorlogsgeweld slechts enkele dagen aanwezig. In de Westhoek waar vier jaar lang hard werd gevochten en tonnen munitie werden afgeschoten, is de oorlog nog blijvender aanwezig, regelmatig worden er nog obussen gevonden die na vele jaren terug bovenkomen. Daar leken we in Walem na honderd jaar van gespaard te blijven.

Maar op 24 april 2021 was de eerste wereldoorlog even terug in Walem. Enkele onderzoekers met een metaaldetector hadden een obus gevonden in de buurt van het wandelpad. DOVO werd er bijgehaald en de obus werd in een gang van het fort tot ontploffing gebracht.

Een zware, doffe, diepe knal volgde. Even schokte de hele omgeving en de ramen van de huizen trilden mee. Maak dan de bedenking dat dergelijke knallen met de regelmaat van een minuut plaatsvonden in 1914: rechts, links, voor en achter je, verder weg en dan weer heel dichtbij. Geen wonder dat het fort van Walem mogelijk de eerste gevallen van shell shock heeft gekend onder de belegerden.

Wij hopen dat ons werk rond de eerste wereldoorlog alvast ervoor gezorgd heeft dat er toch wat collectief geheugen is ontstaan over dit thema bij de Walemnaar (en menige anderen), de knal van 24 april toont aan dat het niet zomaar verhalen zijn, maar maakt een reële link met de bittere ernst van toen.

De voedselbedeling in Walem

Tijdens de eerste Wereldoorlog, in 1915, werden in elke gemeente hulpcentra ingesteld om de vele inwoners die hieraan behoefte hadden voedsel te verschaffen. Zulk centrum heette "Comiteit". De voedselhulp kwam uit de Verenigde Staten waar bepaalde steden Belgische regio's toegewezen kregen voor adoptie. Zo was de regio Mechelen geadopteerd door Indianapolis. De voedselhulp bestond voornamelijk uit vet spek. Dit werd door de bevolking "Wilsonspek" genoemd naar de toenmalige president van de VS. Zonder die hulp waren vele Belgen de hongerdood gestorven.

Bij wijze van waardering en dank werden de scholen bevolen een Amerikaanse Dag in te richten en werden er groepsfoto's gemaakt die naar Amerika verzonden werden. Ook de koninklijke familie werd in die dankbetuigingen betrokken.

Nadat het Duitse leger op 4 augustus België was binnengevallen en uiterst brutaal optrad tegen de burgerbevolking kwam een grote vluchtelingenstroom op gang. Het Belgische leger vocht dapper terug maar werd in de loop van de volgende weken teruggedrongen binnen de versterkte vesting Antwerpen.

Mijn grootmoeder en groottante, die respectievelijk 12 en 14 jaar oud waren, zagen in september grote stromen soldaten en vluchtelingen door de Rechtestraat richting Antwerpen trekken. De inwoners van Walem voelden zich nog altijd veilig onder de bescherming van het fort, ze dachten dat hen weinig kon gebeuren. Wanneer op 27 september echter een bombardement het centrum van Mechelen in vuur en vlam zette en de ontploffingen en rookpluimen de Walemnaars op straat brachten, werd duidelijk dat de oorlog wel erg dichtbij kwam. In allerhaast werden de belangrijkste bezittingen op een kar of kruiwagen geladen en trok men over de Netebrug. De meesten bleven er bang wachten op wat de volgende dagen zouden brengen.

Wanneer op 28 september de beschieting van het fort een aanvang nam en ook de dorpskern door een aantal granaten werd getroffen sloegen ook de laatste Walemnaars op de vlucht. De meesten kwamen in de stroom van één miljoen Belgische vluchtelingen terecht die de grens met het neutrale Nederland overstaken. Volgens de pastoor bleven er slechts 8 inwoners achter.

Zicht op de vernielde huizen aan de Rechtestraat van over de brug over de Nete na de beschietingen van eind september-begin oktober 1914.

Gelukkig was iedereen op tijd gevlucht, want de beschietingen door de Duitsers en door de Belgen vanaf de Vosberg op 3 oktober legden het dorp in puin. Volgens pastoor Bruynkens waren 81 van de 306 woningen totaal verwoest en 60 zwaar

tijdens de Grooten Oorlog

beschadigd. Geen enkel huis kwam onbeschadigd uit de strijd. De oprukkende Duitsers stalen alles wat nog enigszins bruikbaar was.

Pastoor Bruynkens getuigde: "Alles wat in den smaak der Duitschers viel, werd geroofd en geplunderd, wijn (zelfs de miswijn), kiekens, konijnen, fruit, boter, vet en kaas, schapen, koeien en kalveren enz.". Alle voedselvoorraden, hooi, huisraad en bedlinnen verdwenen uit het dorp.

De Walemse vluchtelingen kwamen voornamelijk in Nederland, maar ook in Engeland en Frankrijk terecht. Vanaf november 1914 keerden de eersten vanuit Nederland terug, tegen januari waren de meesten terug thuis. Ongeveer 250 Walemnaars kwamen echter pas terug na de wapenstilstand in 1918.

Vluchtelingen die terugkeerden kwamen tot hun grote ontzetting terecht in een vernield dorp, volledig leeggeplunderd door de Duitsers en lokale criminelen. De meesten hadden nog alleen de kleren die ze droegen en de schamele bezittingen die ze op de vlucht hadden meegenomen. Voedsel was schaars, men leed honger, de winter stond voor de deur. Hongersnood dreigde. België kon op dat moment met zijn voedselproductie maar aan 20% van haar behoeften voldoen, het was voor 80% afhankelijk van voedselimport. Door de oorlog viel de voedselimport stil. Bovendien eisten de Duitsers alle voorraden op om hun leger te kunnen voorzien van eten.

De Belgische overheid had geen concrete plannen gemaakt voor voedselbevoorrading in geval van oorlog. Kort na de Duitse inval kwamen echter in steden en gemeenten spontaan hulporganisaties tot stand. Begin september 1914 nam scheikundige en grootindustriël Ernest Solvay samen met Emile Francqui, directeur van de Société Générale, het initiatief om in Brussel een hulporganisatie op te richten. Het doel was om de Brusselse bevolking van voldoende voedsel te voorzien. Andere prille gemeentelijke initiatieven slosten zich hierbij aan en tegen het einde van de maand was de organisatie landelijk geworden. Het Brusselse comité vormde zich op 29 oktober 1914 om tot het "Nationaal Hulp- en Voedingscomité" (NHVC) met als doel de goederen die door de "Commission for Relief in Belgium" ter beschikking werden gesteld onder de bevolking te verspreiden.

De leden van de algemene vergadering stamden allen uit de hoogste politieke en industriële kringen van het land. Ernest Solvay werd voorzitter, Emile Francqui voorzitter van het uitvoerend comité. Onder het nationale comité bevond zich het provinciale niveau. De vertegenwoordigers van de provinciale comités vormden de link tussen de Brusselse en de regionale elites. Het NHVC was ook actief in het bezette deel van Noord-Frankrijk.

Om de initiatieven betreffende internationale solidariteit te structureren, richtte Herbert Hoover – de latere Amerikaanse president – in oktober 1914 de "Commission for Relief in Belgium" (CRB) op. Het beeld dat in de Verenigde Staten opgehangen werd van 'poor

Plakbrief met de verordening over aardappelprijzen van 12 oktober 1915.

Leerlingen van de meisjesschool danken de Amerikanen en de leerlingen van Indianapolis.

little Belgium', veroorzaakte een vloedgolf van sympathie. Talloze liefdadigheidscomités werden in de VS opgericht om de nodige fondsen te verzamelen. Hoover zette grootschalige mediacampagnes op touw om producten zoals conservenblikken, landbouwmateriaal, brandstoffen en kledij te verzamelen.

Voedselbonnen van het "Nationaal Hulp- en Voedingscomité".

Onder het motto 'Food will win the war' spoorde hij de Amerikanen aan om zuinig te zijn zodat er meer voedsel naar Europa kon worden verscheept. Aan het einde van de oorlog beschikte de CRB over 2.313 schepen die hulp- en levensmiddelen af- en aanvoerden. De CRB was verantwoordelijk voor de aankoop en het transport van levensmiddelen. Alle goederen bestemd voor België en Noord-Frankrijk werden via neutrale schepen naar de haven van Rotterdam gebracht.

Het NHVC van zijn kant was bevoegd voor de distributie van de levensmiddelen in het bezette België. De ingevoerde levensmiddelen bleven eigendom van de CRB tot ze arriveerden op het lokale niveau. De praktische uitvoering en de kosten voor transport van de levensmiddelen vielen ten laste van het NHVC. Toen de Verenigde Staten op 7 april 1917 Duitsland de oorlog verklaarde na de aanhoudende duikbotenoorlog, werd de werking van de CRB onmogelijk. Een nieuwe organisatie, het Spaans-Nederlands Comité (SNC), zag het levenslicht. Het SNC nam de voornaamste taken van de CRB over.

Het NHVC bestond uit twee grote afdelingen. Vooreerst was er het departement Voeding dat zich bezighield met de aankoop en verdeling van levensmiddelen. Het kocht vooral producten aan bij lokale landbouwers en bij de CRB. Daarnaast was er het de-

partement Hulp dat vluchtelingen, daklozen, oorlogsinvaliden, werklozen en oorlogswezen ondersteunde. De giften uit liefdadigheidsfondsen en de winsten uit verkoopacties werden onder meer gebruikt voor de verdeling van gratis rantsoenkaarten, gratis middagmalen voor arme kinderen en de werking van de soepkeukens.

De producten werden op het lokale niveau verkocht in zogenaamde Amerikaanse winkels. In nagenoeg elke gemeente waren er winkels en magazijnen van het NHVC. Meestal waren dit inderhaast vrijgemaakte ruimtes zoals cafés, scholen of magazijnen van bedrijven. Producten als tarwe, maïs, erwten, bonen, rijst, spek ("Wilsonspek", genoemd naar de Amerikaanse president Woodrow Wilson), reuzel, koffie en cacao werden onder de bevolking verdeeld. Onder de vlag van het CRB en NHVC werden de producten over het bezette land vervoerd. Aangezien de transportmiddelen grotendeels gecontroleerd of buiten werking waren gesteld door de Duitsers was het vervoer van de levensmiddelen geen evidentie. De bezetter hinderde de werking via een buitensporige administratie en strikte controles. Het gebeurde wel eens dat etenswaren lagen te rotten in de centrale magazijnen omdat er geen transportvergunning was.

Gedurende de ganse Duitse bezetting van België (1914 - '18) werden in totaal 4,8 miljoen ton goederen aangevoerd en verdeeld. De organisatie telde circa 125.000 medewerkers over vele regionale afdelingen en was ook actief in het bezette Noord-Frankrijk.

Het Voedingscomité maakte gebruik van rantsoenkaarten om de levensmiddelen evenredig over de bevolking te verdelen. Elke gemeente (of regio) had een ander exemplaar. Het was verboden om te beschikken over kaarten van verschillende gemeenten. Iedere hulpbehoevende had recht op een rantsoenkaart. Op de persoonsgebonden kaart stond naast de naam van het gezinshoofd ook vermeld voor hoeveel personen de rantsoenen bestemd waren. Om fraude te vermijden moest de klant naast de rantsoenkaart ook zijn 'eenzelveidskaart' (soort identiteitskaart) meebrengen. Levensmiddelen die op de bon stonden, waren onder andere: brood, boter, groenten en fruit, vlees, vet en reuzel, aardappelen en gist. Andere producten zoals kolen, kledij en brandstoffen werden ook gerantsoeneerd.

Bij de plaatselijke comités kunnen de burgers rantsoenen aankopen tegen een gereguleerde prijs. Het distributiesysteem is eenvoudig: elke stad of dorp heeft geheel ondersteunde gezinnen, gedeeltelijk ondersteunde gezinnen en niet-ondersteunde gezinnen. Iedereen had recht op evenveel, alleen moest niet iedereen er even veel voor betalen. Voor elk product was een kaart nodig: een broodkaart, een kolenkaart, een aardappelkaart, een boterkaart, een gezinskaart, enzovoort. Bij elke aankoop werd de kaart afgestempeld: geen kaart is geen eten!

Komiteit Waelhem. School- en volkssoep. 1915-1917.

Al in december 1914 leverde de "Dienst voor bevoorrading" van het NHVC voedsel aan Walem. In totaal 1.000 kg bonen, 3.300 kg zout, 2.000 kg rijst, 5 kisten spek, 25.725 blikken zuurkool, 20 vaten pekelharing, 11 kisten hespen, 40 kistjes haring, 20 zakken meel en 1.000 kg ajuin voor een totaalbedrag van 27.122 frank werden met paard en kar uit Antwerpen aangevoerd.

De afdeling "Voorloopige schuilplaatsen" van het NHVC huurde vanaf juni 1915 het pensioonaat van Butaye in de Rechtestraat om daklozen op te vangen. Ook het dak werd hersteld en er werden ruiten en schutsels geplaatst.

De werking van het NHVC was grotendeels afhankelijk van de gedrevenheid en eerlijkheid van haar medewerkers, zowel nationaal, provinciaal als lokaal. Ondanks de goede bedoelingen was er veel sluikhandel en gesjoemel. Fraude met prijzen of hoeveelheden, het begunstigen van een kennis of het achterhouden van levensmiddelen om op de zwarte markt te verkopen, waren enkele van deze wanpraktijken.

Ondanks alle inspanningen bleef de kwaliteit van de voedingsmiddelen beneden alle peil. Door het gebruik van minderwaardige granen had het brood een slechte smaak. Om de kwaliteit van het graan en brood te meten, richtte het NHVC een specifiek controlecomité op. Uit diverse controles bleek dat een aantal bakkers grondstoffen zoals zagemeel of aardappelschillen in hun brood verwerkten. Smaak, gewicht en voedingswaarde van het brood leden er onder. De controlecommissie van het NHVC wees de bakkers meermaals op hun rechten en plichten in verband met de levering van brood.

Op het platteland was de toestand toch enigszins beter dan in de stad. Wie een moestuin of een veld bewerkte voor eigen gebruik kon zijn eigen groenten telen. Mensen met geld konden zich natuurlijk op de zwarte markt bevoorraden, waar producten als boter, vlees en eieren aan woekerprijzen werden verkocht. Smokkelaars die tegen de lamp liepen kregen van de Duitsers forse boetes aangesmeerd.

In België leed men niet alleen honger, maar de terreur van de Duitse bezetting hing de bevolking steeds boven het hoofd. Omdat er in Duitsland een groot tekort aan arbeiders was om de economie draaiende te houden – alle jonge mannen zaten aan het front – besliste de Duitse overheid in 1916 om werkloze Belgen verplicht tewerk te stellen in Duitse fabrieken en mijnen of als slavenarbeider achter het front. Acht Walemse mannen werden op 28 november 1916 naar Duitsland afgevoerd.

Wanneer de Verenigde Staten in april 1917 Duitsland de oorlog verklaarden werden talloze schepen vol hulpgoederen door Duitse onderzeeboten getorpedeerd. Het rantsoen voor de bevolking ging bijna wekelijks achteruit. Ook de Duitse bezetter stelde zich agressiever op tegen de bevolking. Alles wat enigszins bruikbaar werd opgeëist: koper, tin, wol, matrassen, kussens... tot er niets meer overbleef. Om de ellende ten top te drijven waren de laatste twee oorlogswinters vreselijk koud: in Mechelen vroom het tot min 19°. Scholen werden gesloten, mensen zochten elkaar op om maar één huis te moeten verwarmen.

Wanneer de uitgehongerde en verzwakte bevolking getroffen werd door de Spaanse Griep vielen de slachtoffers bij bosjes. Pas na de wapenstilstand van 11 november 1918 kon men aan de moeizame heropbouw van het grondig vernielde en geplunderde België beginnen.

Bewijs voor vrije doorgang naar Antwerpen voor hooihandelaar Louis Schelkens uit Walem.

Vroeger en nu

1931 : 90 jaar geleden

De Gele Rivier in China treedt buiten haar oevers. Begin van een periode van overstromingen die tot november zullen duren, en tussen de 1 en 4 miljoen slachtoffers zullen kosten.

In Amerika wordt Al Capone veroordeeld tot elf jaar gevangenisstraf en overgebracht naar Alcatraz en de nieuwe hoofdstad van Brits-Indië, New Delhi, wordt in gebruik genomen. In Spanje wordt de republiek uitgeroepen.

Dichterbij in België richt Joris van Severen de nationaalsocialistische Vlaamse beweging Verdinaso op en het Genootschap Onze Taal wordt opgericht om het oprukkende verduitschen van de Nederlandsche taal een halt toe te roepen.

De beeldengroep 'Het treurende ouderpaar' van Käthe Kollwitz wordt geplaatst op Het Roggeveld tussen Zarren en Esen, nabij Diksmuide, waar de zoon van Kollwitz in 1915 is gesneuveld. Sint Katelijne Waver is er een inhuldiging van de gedenksteen aan het schans van Dorpveld op 15 november 1931. Dit monument werd opgericht om hulde te brengen voor de moedige houding van de soldaten van schans Dorpveld tijdens de gevechten van 28 september tot 2 oktober 1914.

En in Walem: lijk gevonden, grote werken aan de brug, moord en vele ongelukken. Lees zelf maar...

19 januari 1931 Gazet van Mechelen

Signalement. -Zaterdag, 17 januari 1931, rond 8 uur des morgens is te Mechelen uit de waters der Dijle, nabij het grondgebied van Waelhem, opgevischt het lijk van een onbekende. Beschrijving; mannelijk geslacht, 1,65 m. groot, ongeveer 20 jaar oud, struisch van lichaamsbouw, rond, dik gezicht, groote mond, platte neus, lang bruin haar.

Kleeding: gestreept hemd, groen blauw en wit, onderbroek rooden flanel met blauwe strepen, waaraan een grooten zwarten beenen knop staat, gilet en broek in blauwe grijsachtige stof, aan de gilet staan 5 bruine met wit gespikkelde beenen knoppen, donkergrijzen zwartachtige trui met binder, waaraan twee verschillende zwarte knoppen staan. Schijnt ongeveer 14 dagen in het water te hebben gelegen. Verzoek alle inlichtingen te doen toekomen aan den politieofficier Claes, te Mechelen.

11 februari 1931 Gazet van Antwerpen

Erg ongeval. - Dinsdagnamiddag te 3 ure, had er ter hoogte van de kerk in de Koning Albertstraat, een erge aanrijding plaats.

De 17-jarige Edith De Keersmaeker, wonende te Waelhem nabij het fort, werd terwijl ze per fiets naar huis reed, langs achteren aangereden door een auto. In haren val bekam het meisje een diepe wonde aan het hoofd en werd haar het sleutelbeen gebroken. Dr. Coen, van Mechelen diende de gewetste de eerste zorgen toe in het nabijgelegen verbandhuis.

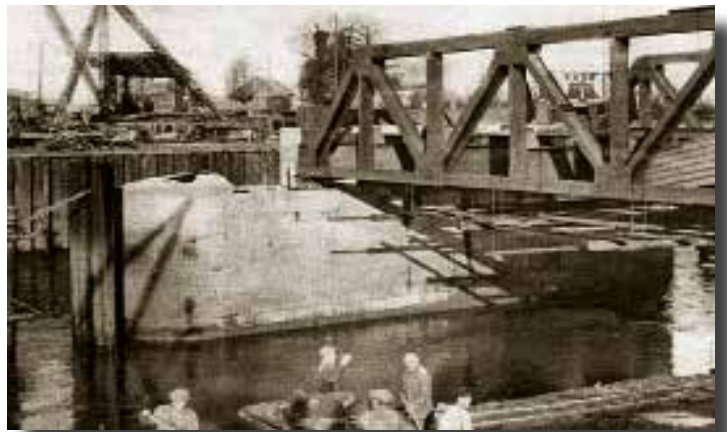
26 februari 1931 Gazet van Mechelen

Zomertijd. Bij Koninklijk Besluit van den 11e Februari in Nederland, is bepaald dat in 1931, de vervroeging met één uur van de wettelijken tijd, bedoeld in artikel 1 der wet van 23 juli 1908 zal aanvangen den 15 Mei en zal eindigen den 4 October.

In België begint de zomertijd den 12e, tweeden Zondag der maand April.

26 maart 1931 Gazet van Mechelen

Waelhem. - De groote werken. - Het moet toch gezegd dat de werken voor de nieuwe brug over de Nethe, van wie eerst werd verklaard dat ze nog voor de Wereldtentoonstelling van Antwerpen af zou wezen, eerder traagzaam vorderen. Het is overbodig te wijzen op het bestendig gevaar en de ongemakkelijkheid die hieruit voortvloeien, niet alleen voor de scheepvaart doch ook voor het drukke verkeer dat langs een destijds door de militairen opgeslagen noodbrug in enkele richting werd afgeleid.

in onze dagbladen

De werken gelijken thans een waar spinnenweb van poutrels, balken en staven. In de oppervlakte van een der vierkanten in de rivier aangelegd, werden buizen opgeslagen in den vorm van klok die, naargelang de arbeid zal vorderen, dieper zullen zinken. Het werk in zo'n klok levert insgelijk gevaar bij. Van binnen is een ladder aangebracht en langs een deur in den top moet de werkmans afdalen. Eens binnen wordt de deur toegeslagen en kan de man aan de arbeid.

Gecomprimeerde lucht doet niet enkel het noodige om het waterpeil oogenschijnlijk (denk aan een kom water waar ge in blaast) te verlagen doch moet den mensch tevens levensadem verschaffen. Een gestel dat niet tegen gecomprimeerde lucht kan, kan hier dan ook niets verrichten. Langs kleppen wordt het slijk naar buiten gebracht en een elektrische geleiding zorgt voor de noodige verlichting. Dat botsende gedommel doet naar in den duisteren avond.

Het is duidelijk dat de noodige maatregelen werden getroffen om de gezondheid der werklieden zooveel mogelijk te beschermen. Eens uit de klok worden ze in een barak ondergebracht wier temperatuur een zelfde hoogte bereikt en hier moet den werkmans dan zoolang worden vertoefd totdat zijn lichaamsgestel weer normaal is.

Eens dit werk geëindigd zal worden overgaan tot het plaatsen van arduinen blokken in de uitgebaggerde plaatsen.

Hoelang zullen die groote werken nog duren? Wie kan het zeggen? Laat ons het beste maar verhoppen en wensschen dat het na eenige weken ten minste zoover is gevorderd dat het zienderoogen vastgesteld kan worden.

9 mei 1931 Gazet van Mechelen-Gouden jubuleum der echtelingen Vinckx – Caloen te Waelhem

Vijftig jaar geleden omstrengelde een liefdesband twee menschenwezens en onder

Godes zegen volgden mekaar de dagen vol vreugde en kommer, geluk en tegenspoed gedurende een halve eeuw. Die trouw werd feestelijk herdacht en van 's morgens reeds werd door de dorpsbewoners gewrocht aan sieraad en opschik om door den Meitooi van hun woon; hun medeleven uit te jubelen. De vaandels speelden in den wind, festoenen krolden langs de muren en het straatje waar de echtelingen wonen, bood een feestelijk aanzicht.

Om 10 ure werd door Z.E.H. Pastoor Van de Sande, een plechtige jubelmis opgedragen en de parochieherder zond zijn hartelijken gelukwensch aan de jubilarissen. Daarna werden de echtelingen Vinckx-Caloen op het gemeentehuis ontvangen door burgemeester baron Coppens d'Eeckenbugge, die de tolk was der gemeenteoverheid, om zijn wensschen bij al die van zijn medeburgers te voegen.

En 't zou stoet zijn, naar Vlaamsche geplogenheid en gewoonte. De optocht werd in de Pastorijstraat gevormd en beurtelings zien we ze defileeren door de Dorpsplaats: gendarmen te paard, gevolgd door 2 trompetters en tamboer-majoor, de fanfare "St. Cecilia", Aelbrecht en Isabella met gevolg, de praalwagen der Belgische opgeëischten, de Loteling en Soldaten, de kluchtige vier Heemskinderen, per ezel een jong huwelijkspaar, een doop, Margaretha van Oostenrijk met gevolg, een praalwagen, de meubelnijverheid verbeeldend, vak door de familie Vinckx sinds jaren beoefend.

Maria-Theresia met gevolg, de Maagd van Waelhem te paard, die een treffenden huldedewensch zal voordragen, een groep voorstellend Vlaanderen, Wallonië en België, de fanfare "Concordia", gevolgd van een praalwagen, hulde brengend aan de Muziek, en tenslotte de jubilarissen en familie voorafgegaan door strooiende meisjes.

De stoet waarin de geschiedenis in hoofdzaak was gezinnebeeld, werd door de talrijke aanwezigen ten zeerste gesmaakt, die niet nalieten de jubilarissen hartelijk toe te juichen. Wij voegen onze wensschen bij deze der bevolking, die zo eensgezind aan deze viering heeft meegeholpen en kijken verwachtend naar een diamanten viering.

1 juli 1931 Gazet van Mechelen

Augustus 1680 - Kermisweek.

Volgens Remmerus Valerius pastoor te Muysen van 1636 tot 1687

*Te Waelhem kermis is het heet,
Men kan daer doen lustig bescheet,
Want daer veel Herberghen zijn,
Daer men tapt Bier en Franschen wijn,
De swerte Leli en den Haen
Tapt strack Wit-bier, de Bel de Swaen
Die tappen 't sjaers soo menigh vat,
In Sinte Huybrecht is goet nat,
In 't Hof van Spaignen is het schoon,
En in het Schip, Leeuw en de Croon,
In de drij Coninghen is goet bier,
En in den Horen fraey quartier,
De Witte Leli rieckt seer soet.
Het is al tappen dat m' hier doet.*

*'t Is Kermis oock te Laserney.
Battel magh ick niet gaen voorby
Want daer komt menigh schipper uyt
Met syn familie ende schuyt.
't Is kermis oock te Sempes en Weert
Het meest profyt dat heeft den Weert
Tot Kalfvoet is oock groot gheloop
Te Heyndonck teert men goede coop
Te Willebroeck is 't en quaey manier
De vrouwen moeten door de rivier
Bonheyden ende Reymenant
Hauwen Pap-kermis abundant.*

29 juli 1931 Gazet van Antwerpen

De nieuwe brug te Waelhem.

Van de grootsche plannen die, eens totaal uitgevoerd, het aanschijn van Waelhem zullen veranderen, is dat van de nieuwe brug over de Nethe ontegensprekelijk het belangrijkste. Maanden en maanden is langs de rechterzijde der brug in de rivier, als men van Antwerpen komt, reeds een netwerk van ijzer en staal in afbraak en opbouw, maanden en maanden wordt de scheepvaart belemmerd en moet er vlak voor de twee bruggen – de oude en de noodbrug, even voor de Tentoonstelling door de genie opgeslagen - door de autovoerders worden gemaneuvreerd om het er met hun voituur ordentelijk af te brengen. Dat duurt nu al lang, zelfs te lang, maar of de eerste maanden hierin wel zal worden verandering gebracht, valt erg te betwijfelen, en we zijn dan ook wel benieuwd voor de gevolgen, die een strenge Winter zou kunnen hebben.

We leven nu eenmaal in een modernen tijd, en er moet rekening mee worden gehouden dat het verkeer moderne eischen stelt en met moderne middelen moet worden geregeld. En als dit zelfswaar is voor het een of ander dorpken daar ergens in Limburg, dan is dit tiendubbel het geval voor een gemeente als Waelhem, die op de groote baan Antwerpen-Mechelen-Brussel is gelegen.

Doch jammeren en spijtig vinden is niet voldoende, als de rest ontbreekt. Maar het is niet onze taak Laten wij liever maar eens even beschouwen hoever we staan en wat er nog moet verwezenlijkt.

De nieuwe brug zal op pijlers rusten. Om zoover te geraken, zijn in de rivier twee rechthoeken aangebracht van 5 op 20 meter, wier zijden uit ijzeren damplanken bestaan van 14 m. lengte waarvan ongeveer een zevental meter in de grond.

De ijzeren damplanken nu schuiven als een zwaluwstaart in mekaar en vormen alzoo een kas die het voordeel brengt dat de werklieden in open lucht kunnen arbeiden. Er is natuurlijk een geweldige waterdrukking op die kassen, doch in het binnenste gedeelte zijn balken aangebracht op de

ijzeren damplanken te stutten, terwijl langs de buitenste zijde trekkers het evenwicht moeten bewaren.

Laten wij even wat geschiedenis schrijven. Op een meter ongeveer van den kop dezer kassen is de gasleiding Antwerpen-Brussel-Charleroi onder de bodem der rivier gelegd, volgens beraamd op 2 à 2 ½ meter diepte. Om deze groef, waarin de buizen dan zouden rusten, te leggen, moest de grond worden uitgezogen bij middel van een soort trompet, (een gebogen buis met samengeperste lucht). Daar is misschien de oorzaak te vinden dat de grond onder een der kassen is weggespoeld en de bak alzo vol water stroomde. Wat er van zij het werk moest in Augustus van verleden jaar worden gestaakt, er diende een andere weg te worden gevonden.

Bijna jaar op jaar, van verleden Maandag is het werk aan deze kas weer herbegonnen. Toen is in deze kas een soort "caisson mobile" in werking gesteld. We zullen zoo goed mogelijk beschrijven uit wat zoo'n ding bestaat: een bak zonder bodem van een vier-tal meter breed, twee hoog en ongeveer zes meter lang. Boven op dezen bak zijn drie buizen aangebracht, waarvan twee van een meter doorsnee en de middenste een halven meter.

Om het werkvolk toe te laten naar beneden te trekken is in de holte eener buis een ladder geplaatst. De ander moet toelaten de gegraven aarde naar boven te halen. Bovenop elk der buitenste buizen is een klok aangebracht van een vier-tal meter hoogte. Langs hier zal het werkvolk naar de diepte dalen. In de eene klok bevindt zich een windas die door een werkman wordt be-

sturd, terwijl een tweede er aanwezig is om signalen te geven.

Onder in de bak zijn zes arbeiders aan't werk (het is wel verstaan dat het water door de samengeperste lucht er uit verwijderd is). Deze werklieden scheppen speciale emmers vol grond, die dan door middel der windas worden naar boven getrokken.

In de klok nu is een pijp aangebracht die langs binnen en buiten van een klep is voorzien: de buitenste klep is gesloten en de binneste open, alzo kan in de pijp de emmer grond worden uitgeschud.

De binnenste klep wordt daarna gesloten, er wordt signaal gegeven de buitenste te openen en de grond kan alzo worden verwijderd. Deze werking der kleppen geschiedt om niets te verspillen.

Eenmaal van diepte, wordt langs de middenste pijp, welke insgelijk van boven en onder van een klep is voorzien, de beton langs boven ingelaten volgens dezelfde werking van open en toe als boven beschreven.

Tot op een drietal meter wordt gebetoneerd. (men is dan nog ongeveer zooveel onder den bodem der rivier) Daarna wordt de "caisson" verplaatst om dezelfde werking opnieuw te laten gebeuren.

Langzamerhand zal men de openlucht bereiken en kan progressief verder worden gearbeid.

Hoever staan we thans? Bijna zijn een pijler en twee "culèes" voltooid, doch men mag nog wel drie tot vier maand schatten alvorens een der kassen zal zijn afgedaan.

Eerst als alle arbeid is voltrokken en de brug er zoo goed als ligt – wanneer toch? – zal men aan den te leggen steenweg kunnen beginnen. Doch dat is slechts een kwestie van dagen. We kunnen met een paar woorden besluiten op dezelfde wijze als we zijn begonnen: het moderne verkeer eischt dat maatregelen worden getroffen om aan de werken met een snellen spoed te arbeiden die wellicht dezen tot nu toe gepresteerd zal overtreffen.

8 augustus 1931 De Volksstem Brutale moord te Waelhem

In de nacht van Woensdag op Donderdag rond 11 ure verlieten drie mannen het café "Huis ten Halven" op den Antwerpschen steenweg te Waelhem, in de nabijheid van het fort. De drie mannen zijn: Op de Beeck Victor, een 46 jarighe ongehuwde arbeider, van Mechelen; Van den Brande Lodewijk Alfons, geboortig van Lier, 43 jaar oud en wonende te Kathelijne-Waver in een houten huisje en Hellemans, aannemer, te Waelhem.

Toen de drie mannen even op stap waren, bleef Hellemans, die per fiets was, even achter om aan een behoefte te voldoen. En de beide andere kerels trokken voort. Maar toen Hellemans hen wilde vervoegen, kwam Op de Beeck die door zijn makkers wordt bijgenaamd "De Zwarte" hem terug tegen en zegde: "Ik ben gestoken". Op hetzelfde oogenblik viel hij dood neer voor de voeten van Hellemans.

Van den Brande, bijgenaamd "Het Boerken" was geen spoor meer te zien. Die moet de dader zijn, maar wat er tusschen de beide mannen kan zijn voorgevallen, kan totnogtoe niet worden gezegd.

Hellemans ging dadelijk hulp halen, maar toen dokter Coen van Waelhem er bijkwam, kon die natuurlijk niets anders dan de dood vaststellen. De gendarmen der force mobile van Mechelen op ronde op den Antwerpschen steenweg waren intusschen ook bijgekomen en stelde het eerste onderzoek in. Zij verwittigden het parket van Mechelen en gingen intusschen op zoek naar Van den Brande, die aan het café "Terpsychore" werd aangehouden. Hij werd, onder beschuldiging van moord dadelijk naar Mechelen overgebracht en daar opgesloten.

Het parket van Mechelen kwam des nachts ten 1 ure nog ter plaatse om de noodige vaststellingen te doen en Donderdag morgen werd Van den Brande door den onderzoeksrechter ondervraagd.

Intusschen is het lijk van het slachtoffer naar het doodenhuis van Waelhem overgebracht.

22 augustus 1931 Gazet van Mechelen Tram Mechelen Waelhem

Op de lijn van de huidige buurtspoorweg is men ook volop bezig de trolleydraden, palen enz. te plaatsen om eerdaagsch daar ook de electrieke tram te laten bollen zoals hij nu reeds een drietal weken in Reymenam gaat. Deze zeer gewenschte verbetering, zoo voor de stede – als voor de dorpelingen, zal zich aansluiten met de lijn Rumpst, Boom, Antwerpen, waar dezelfde verbeteringswerken volop aan gang en reeds ver gevorderd zijn.

De aansluiting zal afhangen van het voltooiën der Nethe-brug te Waelhem, welke zeer traag vordert en waarvan de eindwerken en de indiensttreding nog volstrekt niet is voorzien. Gezien het achterblijven dier werken heeft de maatschappij van Buurtspoorwegen zich ook verplicht gezien van de electricaties, voor het oogenblik, slechts te brengen tot Waelhem dorp. Zoohaast er middel is van voort te werken, of de brug over te gaan, zal alles hervat worden.

5 oktober 1931 Gazet van Antwerpen- Drie doodelijke ongelukken langs de baan

In de Koning Albertstraat, te Waelhem, gebeurde Zaterdag morgen, rond 7 ure, een ongeluk dat waarschijnlijk het leven zal kosten aan het slachtoffer.

Landbouwer Edward Canaerts, die in de Lange Zandstraat, te Ste Kathelijne Waver woont, had te Waelhem eene kar hooi komen laden. Toen hij terug naar huis reed en in het midden van het dorp gekomen was,

kwam uit de richting van Antwerpen de auto van heer E. Teutens, die de kar aanreed. Cannaerts die nevens zijn paard ging, werd ten gronde geslingerd evenals het dier.

De landbouwer werd zoo hevig geraakt dat hij badend in zijn bloed bleef liggen. De man liep eene ernstige kwetsuur op aan het hoofd en over gansch het lichaam.

Door toegesnelde burgers ten huize van dokter Coen gedragen, werden hem aldaar de eerste en noodigste zorgen toegediend, waarna het slachtoffer bij hoogdringenheid naar het Ste Elisabethkliniek, te Mechelen, werd overgebracht.

Zijn toestand blijkt uiterst erg te zijn. De gendarmerie van Mechelen, welke ter plaatse kwam voor het onderzoek verwittigde onmiddellijk het parket

19 oktober 1931 **Rechtbank van Mechelen** **Moord te Waelhem**

Onze lezers zullen zich best de wreede moord herinneren welke op Woensdag 5 augustus l.l. ten 11.30 ure 's avonds is begaan op den Antwerpschen steenweg te Waelhem, op den persoon van Op de Beeck, bijgenaamd "Het Boerken".

De getroffene was in gezelschap van twee andere personen, Van den Brande Alfons, bijgenaamd " De Zwarte", en fabriekswerker van beroep, wonende Rozendaelweg te Ste Kathelijne Waver, en J. Hellemans in de beste eensgezindheid op wandel en zoo verlieten zij op gezegd uur, de gekende herberg " 't Huis ten Halve", om verderop naar het dorp te gaan.

Nabij het fort bleef Hellemans achter om aan eene natuurlijke behoefte te voldoen, wat er verder tusschen de twee eersten voorgevallen is, is tot heden nog zeer duister. Op zeker oogenblik kwam Op de Beeck terug bij Hellemans gesukkeld, zeggende: "Ik ben gestoken", waarop hij ineens zakke. Naar de woning van dokter Coen te Waelhem overgebracht, kon deze nog enkel den dood van den getroffene vaststellen. De doode was de keel overgesneden.

Wat nu de derde kameraad, Van den Brande, betrof, deze was nergens meer te vinden. Hij is later in het dorp aangehouden geweest, doch is steeds zijn onschuld blijven getuigen.

Deze erge zaak heeft nu Zaterdag l.l. hare ontknooping gekregen op de boetstraffelijke rechtbank van Mechelen, waar Van den Brande terecht stond onder beschuldiging van moord op den hoogergenoemden persoon.

De rechtbank was voorgezeten door rechter Dujardin, hebbende als mederechters de heeren Kempeneer en Delvaux, terwijl de zetel van het Openbaar Ministerie was waargenomen door den heer Hofman, substituut van den heer Procureur des Konings.

Aan de bank der verdediging, bevindt zich Meester Van den Hende, der balie van Mechelen.

Meester van Dieren, van Leuven, trad op als burgerlijke partij voor de tachtigjarige moeder van het slachtoffer. Na de wederkeerige pleitreden en uiteenzettingen van het Openbaar Ministerie gaat de rechtbank in beraadslaging.

Teruggekeerd na een tiental minuten wordt het volgende vonnis ten laste van Van den Brande uitgesproken; 4 jaar gevang en de kosten van het geding met lijfswang bepaald op 6 maanden.

De Burgerrlijke partij bekommt 10.000 frank schadevergoeding.

22 oktober 1931 Gazet van Mechelen

Te Waelhem. – Dinsdag voormiddag stond het gespan van landbouwer A. Wuyts voor dezes woning in de Kerkstraat, toen het paard plots schrikte en op hol ging, de groote steenweg naar Mechelen op. Veldwachter Aerts, welke daar toevallig ter plaatse was zette het paard na en gelukte er in het tot staan te brengen aan de tramstatie, zoodat gelukkig alles nog goed is verlopen op die drukke baan waar aanhoudend auto's voorbijvliegen.

 hr

Verhalen uit het molenhuis :

Verhalen van, rond en om de molen van Battenbroek : kroniek uit een lang geleden en lang gelogen tijd.

Vrijdag 24 oktober 1961, een bijtende, snijdende wind jaagt loodgrijze wolken en een gure, ijzige sneeuwregen over de Battenbroekse weilanden en velden. Bij het invallen van de duisternis, in de schaars verlichte inkomhal van het Kasteel van Battenbroek verwelkomt jonkvrouw Hildegarde, geflankeerd door een woest uitziende stenen Chinese krijger, haar gasten voor een uitzonderlijke avond.

Jonkvrouw Hildegarde zal later nog opklimmen in de adel en worden aangesproken als `De Ridder`, terwijl haar echtgenoot het schopt tot graaf. In de notulen van de vergadering van Polder Battenbroek lezen we namelijk dat hij op 26.02.1965 tot dijkgraaf werd benoemd – kosten van deze Gewone Algemene Vergadering : 236 Belgische frank, zijnde 2 flessen jenever en twaalf flessen Gouden Carolus.

Jonkvrouw Hildegarde en haar man leiden hun zes gasten (en burens: de jachtopziener en zijn vrouw, een Vlaamse crooner en zijn echtgenote & muze en een bevriende kunstenaar-beeldhouwer en zijn levensmodel) door de muziekkamer naar het grote salon.

Acht comfortabele stoelen staan opgesteld in een cirkel rond een antieke kersenhouten Franse salontafel (anno 1820) waarop een gedempt kaarslicht de stemmige kamer nauwelijks verlicht; acht personen, het formele aantal voor een seance, waarbij men zal trachten te communiceren met de geesten van de overledenen.

Jonkvrouw Hildegarde, een fervent aanhangster van de new age beweging, nodigde voor deze seance een medium uit. Deze dame was in het `esoterische` milieu ook al gekend als het orakel van Battenbroek en wist met een verbluffende onfeilbaarheid (een eigenschap die in principe alleen aan de Paus van Rome wordt toegeschreven) de toekomstige gebeurtenissen in het leven van mensen in haar directe omgeving te voorspellen.

Het gezelschap nam plaats in de kring en gaf elkaar de hand. Met de handen naar de hemel reikend, riep het medium, in het schaarse licht van de zacht brandende kaars, de overledenen op om zich te manifesteren. Plots begon het kaarslicht hevig te flakkeren, een koude wind woei door het salon en deed de kamer licht trillen. Via het medium sprak een trage, diepe mannenstem. `Er lag deze zondag bij de omhaling in de kerk twee-

het Christusbeeld

honderdzesenveertig frank en vijfenzeventig centiemen in de schaal`. Het was direct duidelijk dat er contact was gelegd met de Walemse Pastoor Maurice Robyns. De stem werd luider en harder en riep in het latijn : *femur, patella, tibia, fibula... femur, patella, tibia, fibula femur, patella, tibia, fibula* (dijbeen, knieschijf, scheenbeen, kuitbeen) Plots vormde zich, in het midden van de kamer, uit `ectoplasma` een wazig en zwevend beeld van een volledig been. Het medium stortte bewusteloos in elkaar.

De volgende ochtend staat een groepje Walemnaars, druk pratend en gesticulerend op de trappen voor de kerk. Ze kijken vol ongeloof naar het houten kruis met Christusbeeld dat naast de ingang van de kerk is gemonteerd (een beeldhouwwerk van Albert Van der Auwera, volledig gemaakt van brandhout). Het volledige linkerbeen van Christus is op mysterieuze wijze verdwenen. Maar ook al was het beeld door blootstelling aan alle weersomstandigheden voornamelijk aan het linkerbeen aangetast door schimmels en bruinrot, nergens op de grond of in de wijde omtrek is er ook maar één spoor te vinden van het verdwenen been, geen bovenbeen, geen onderbeen, geen voet, nee zelfs geen stukje hout, memel of houtwolk.

De mysterieuze verdwijning van het getroffen been aan de kerk van Onze Lieve Vrouw van Bijstand te Walem haalt zelfs de voorpagina van de maandageditie van de Gazet van Mechelen. Volgens welingelichte bron zou een zeer devote en vrome vrouw iets te godvruchtig tot het beeld gebeden hebben (in de volksmond: Christus van zijn kruis bidden) maar zou ze hierin slechts gedeeltelijk geslaagd zijn. En op de literaire avond van de Boerenbond in zaal Terpsichore, met de gastsprekers Gaston Durnez, Jos Ghysen en Willem Elsschot sprak laatstgenoemde de beroemde woorden: lijmen het been.

Toeval of niet, maar samen met de verdwijning van het aangetaste been van het beeld kregen een twintigtal Walemnaars – van diverse rang en stand – plots last van een ernstige en levensbedreigende infectie op het linkerbeen. Deze plotselinge uitbraak van `het vuur of koudvuur` zoals de infectie in de volksmond wordt genoemd, bezorgde zowel Dokter Coen, als zijn net beginnende collega Dokter Frans De Greve aardig wat kopzorgen en slapeloze nachten.

(uitzondering: bij één van de getroffenenen zou, ingevolge de infectie, de linkerarm volledig geamputeerd zijn, maar hij emigreerde alsnog naar Amerika (Las Vegas Strip) waar hij als éénarmige bandiet aan de slag is gegaan)

Met pijn in het hart en lede ogen zag `de beminde parochiaan` Paul Loiselle op naar het verminkte beeld. *'Geen woorden, maar daden'* sprak hij *`binnenkort is het 1 november, Allerheiligen, veel volk in en aan de kerk, tegen die tijd moet het beeld volledig hersteld zijn`*. Daarop ging hij in zijn overzichtelijk en ruim atelier op zoek naar ... het reserve-onderbeen en de reserve-voet. Voor de constructie van het nog ontbrekende bovenbeen bezat de brave man schetsen en tekeningen, nauwkeurig tot op de millimeter.

En zo kon, dankzij de hulp van Victor Feremans en Fred Lamon (allebei verdienstelijk in de rol van timmerman Jozef) en de gedetailleerde plannen ook een nieuw bovenbeen en een voetstuk aangemaakt worden en kon de uiteindelijke restauratie van het Christus beeld worden aangevat.

Tezamen met een trouwe helper (*) wist Paul Loiselle de verschillende delen van het been

en de voet aan te passen, af te meten, op maat te zagen, bij te schaven, te schuren, te frezen, te lijmen, te schroeven, te verbinden, te mastiekeren, te ` twee-componenten-emulseren ` en tenslotte te plamuren, terug af te schuren, terug te plamuren, terug af te schuren en dit met een aan de perfectie grenzende nauwkeurigheid.

Onnodig te zeggen dat deze restauratiewerken niet in één keer konden worden uitgevoerd, en vele Walemnaars zagen dan ook bijna dagelijks Paul Loiselle en zijn trouwe helper met het been van Christus door de Koning Albertstraat naar Paul's atelier lopen voor een zoveelste aanpassing tot perfectie.

(elke werksessie sloot Paul trouwens af met de gevleugelde woorden : *c' est l' heure de l'apéritif* waarna de twee mannen zichzelf een kleine drankpauze toestonden)

Twee dagen voor Allerheiligen konden Paul Loiselle en zijn helper met tevredenheid het volledig herstelde, geplamuurde en opgeschuurde beeld aanschouwen en restte er enkel nog de noodzakelijke schilderwerken uit te voeren.

En zo blonk op 1 november het Christusbeeld terug in zijn volle glorie naast de ingang van de kerk en dit tot grote tevredenheid van Paul Loiselle die in dit ganse verhaal duidelijk zijn beste beentje had voorgezet.

Maar groot was ook de grote opluchting bij Dokter Coen en Dokter De Greve want wonder boven wonder: de snelle opstoot van `het koudvuur` in de Walemse contreien` verdween even rap en mysterieus als het been van Christus.

(*) en de occasionele , al dan niet verplichte maar daarom niet minder geapprecieerde hulp van enkele van Paul's familieleden.

 dv

Albert Van der Auwera (Walem 1925 -1993)

Als autodidakt manifesteerde hij reeds op zeer jonge leeftijd zijn tekentalent. Hij hield van afwisselende heldere kleuren gepenseeld in landschappen, stillevens en decoratief werk.

Als lid van de Mechelse kunstkring Helicon nam hij deel aan vele tentoonstellingen, maar exposeerde daarbuiten meerdere malen zijn werk in zijn eigen gemeente.

Hij had belangstelling voor alle stromingen in de schilderkunst, maar toch ging zijn voorliefde naar het werk van Vincent Van Gogh wiens stijl wij menen terug te vinden in zijn werk "Het kerkje van Vlassenbroek" en naar Constant Permeke een stijl te herkennen en zijn werk "Kinderkopjes".

Hof te Walem

In 2020 bouwde de firma Van Poppel aan de Koning Albertstraat 185 een residentie van acht luxe-appartementen waaraan ze de naam het Hof ter Walem gaven. Die naam deed ons meteen denken aan het Hof te Walem, een oeroude nederzetting in de buurt van Wortegem (Oost Vlaanderen). Het Hof te Walem, ook wel het Goed te Walem genoemd, was een vroegere heerlijkheid die in 1349 eigendom werd van de Sint-Pietersabdij in Gent.

In de 16de eeuw bestond het onder andere uit een woonhuis, schuren, poorten, een wagenhuis en een duiventoren. Dit alles werd later nog aanzienlijk uitgebreid en zo kwam een geheel van gebouwen tot stand rondom een vierhoekige binnenkoer. Die structuur is duidelijk te zien op de Ferrariskaart (blauwe pijl).

Twee gemoderniseerde en aangepaste vleugels van die oude aanleg bleven bewaard: het woonhuis, dat in de kern uit de 16de eeuw dateert (zie foto), en een verankerde schuur die het jaartal 1751 draagt. Zij maken thans deel uit van de paardenfokkerij Hof te Walem die een belangrijke rol speelt in de paardensport van het nabijgelegen Waregem.

Bij dit middeleeuwse leenhof hoorde ook een iets verder gelegen watermolen met een molenvijver op de Walembeek of Zoubeek (zie gele pijl). Die molen zou reeds in 966 bestaan hebben en was op het einde van de 18de eeuw nog steeds in handen van de Sint-Pietersabdij. In 1965 werd de molen omgebouwd tot woonhuis met behoud van een aantal oude elementen in een van de gevels. Opvallend op de Ferrariskaart is dat Walem hier niet gespeld wordt als "Waelhem" wat voor onze Mechelse deelgemeente wel het geval is.

We vroegen ons af of beide plaatsen nog andere dingen gemeen hadden dan hun naam en contacteerden de plaatselijke heemkundige kring Bouveloo. Daar bleek men echter geen informatie te bezitten over het Hof te Walem.

FORST

Schatten achter een gevelbekleding.: Groot was mijn verwondering bij het verwijderen van een gevelbekleding en afbraak van een huis in de Emiel Engelsstraat. Achter de gevelbekleding bleek een reclame te staan voor FORST Tielemans. Na enig speurwerk bleek dit een brouwerij te zijn, net zoals deze brouwerij verdween, verdween ook deze reclame en het huis om later plaats te maken voor een nieuwe brug.

De brouwerij Wielemans-Ceuppens werd in 1862 gesticht door Lambert Wielemans en zijn echtgenote Ida Ceuppens. Deze laatste kwam uit een brouwersfamilie wat de keuze logisch maakte een bierhandel te openen. Lambiek en gueuze werden verkocht aan Brusselse cafés, in hun eigendom, waaronder de bekendste 'Le Roi d'Espagne' op de Grote Markt.

Na de dood van Lambert in 1863 namen de echtgenote en haar drie zonen (Edouard, Prosper en André) de zaak over en besloten hun eigen bier te brouwen. Hiervoor huurden ze, vanaf 1868, een brouwerij in de Nieuwlandstraat, in het centrum van Brussel. De broers hadden echter grotere plannen en zochten een nieuw en groter terrein.

Omwille van de goedkope grond in het nog landelijke Vorst vestigden zij zich in 1879

langs de Van Volxemlaan. Vanaf 1887 werd een nieuw biervariant gebrouwen, de lichtblonde pils van lage gisting die van Duitsland afkomstig was en als eerste in België geïntroduceerd werd. Deze pils – die later de naam Wiels kreeg – zou een groot succes kennen en leidde tot een bloeiende zaak die de drie opeenvolgende generaties bleef groeien. Tijdens het interbellum, bereikte de brouwerij zijn meest productieve periode en telde tot meer dan duizend werknemers. De derde generatie van de brouwersfamilie met Léon Wielemans als hoofdpersoon bleef vernieuwen met de productie van nieuwe bieren zoals Stout en Scotch en later Forst.

De brouwerij maakte tijdens de Tweede Wereldoorlog een recessie door. Toch probeerde ze na de oorlog haar activiteiten terug op te nemen en bleef ze haar industriële gebouwen tot begin jaren 1970 uitbreiden. De dood van Léon Wielemans in 1975 en de harde concurrentie en crisis leidden er echter toe dat de Wielemans-Ceuppens

brouwerij in 1979 werd verkocht aan de Leuvense biermagnaat Artois (later Interbrew en Inbev).

Vanaf 1980 werden de activiteiten afgebouwd en op 29 september 1988 werd het laatste Wielemansbier gebrouwen. In 2007 werd in het oude gebouw het Centrum voor hedendaagse kunst geopend, nadat restauratie- en verbouwingswerken in 2005 waren gestart.

hr

INHOUD

Editoriaal	3
De voedselbedeling in Walem tijdens WOI	4
Vroeger en nu	9
1931: 90 jaar gelden in onze dagbladen ...	10
Verhalen uit het molenhuis: het Christusbeeld ...	16
Hof te Walem	19
FORST	20